IL-LHUD FIL-KITBIET TAT-TESTMENT IL-ĠDID

Rev Dr Martin Micallef OFM Cap

Wara li ħarisna lejn kif il-Kotba Mqaddsa li l-Insara tal-bidu wirtu mingħand il-Lhud u kif dawn ġew interpretati b'mod ġdid fid-dawl tal-ġrajjiet ta' Ġesù Kristu, u wara li ħarisna lejn kif matul l-istorja dan il-mod ta' interpretazzjoni Biblika ma tantx għen biex il-Lhud u l-Insara jħarsu lejn xulxin b'mod tajjeb, f'dan l-artiklu se neżaminaw fil-qosor jekk fil-kitbiet tat-Testment il-Ġdid insibux evidenza ta' anti-Ġudaiżmu.

Ħadd ma jista' jiċħad li l-anti-Ġudaiżmu daħal jagħmel parti mill-interpretazzjoni tat-Testment il-Ġdid, iżda hemm pożizzjonijiet differenti fost l-istudjużi tal-Iskrittura dwar

minn fejn seta' nibet l-anti-Ġudaiżmu.[1] Għalhekk, waħda mill-mistoqsijiet li rridu nippruvaw nistaqsu hija jekk l-anti-Ġudaiżmu kienx parti mill-intenzjonijiet tal-awturi tat-Testment il-Ġdid jew inkella kinux qarrejja li ġew wara li użaw dawn it-testi għall-għanijiet tagħhom biex bihom jesprimu sentimenti ta' anti-Ġudaiżmu.

Konflitti Bejn Settet Lhud

Biex nippruvaw inwieġbu għal dawn il-mistoqsijiet irridu qabel xejn niftakru li l-kategoriji "Insara" u "Ġudaiżmu" kienu għadhom mhumiex fissi fi żmien meta beda jinkiteb it-Testment il-Ġdid. Dan l-aktar minħabba bosta setet li kien hemm fi żmien Ġesù li flimkien kienu jikkostitwixxu dak li llum insejħulu il-Ġudaiżmu jew aħjar il-Ġudaiżmu taż-żmien it-Tieni Tempju.[2]

Fid-dawl ta' dawn is-setet jew fazzjonijiet nistgħu mela nakkużaw lill-awturi tat-Testment il-Ġdid b'anti-Ġudaiżmu? Jekk inwieġbu iva, allura se nakkużaw b'anti-Ġudaiżmu wkoll lill-komunità ta' Qumran, setta ffurmata minn persuni Lhud, li l-kitbiet tagħhom jattakkaw forma oħra ta' Ġudaiżmu?[3]

U jekk il-kritika ħarxa kontra l-Lhud li nsibu f'dawn il-kitbiet se nqisuha bħala forma ta' anti-Ġudaiżmu, kif se nispjegaw l-istess kritika ħarxa, u xi drabi aktar ħarxa, li nsibu f'xi kotba tat-Testment il-Qadim, speċjalment fil-letteratura profetika? L-orakli tal-profeti jitkellmu minn Iżrael bħala "ġens midneb" (Is 1,4); "poplu xewwiex" (Is 30,9); "ulied is-saħħara … nisel l-adultera u l-prostituta … ulied id-dnub, ulied il-qerq" (Is 57,3-5).[4] Quddiem akkużi bħal dawn li ngħataw mil-Lhud kontra l-istess membri tal-poplu tagħhom, kif se nispjegaw it-terminu anti-Ġudaiżmu? U f'każi bħal dawn fejn insibu Lhud kontra Lhud oħra, nistgħu nqisu din il-kritika bħala attakk ta' anti-Ġudaiżmu?

Tajjeb hawnhekk li nispjegaw x'qed infissru bit-terminu *anti-Ġudaiżmu*? F'din il-kitba tagħna, b'anti-Ġudaiżmu qed infissru dawk il-frażijiet fit-Testment il-Ġdid li jirriflettu antagoniżmu lejn ir-reliġjon Lhudija.[5] B'dan f'moħħna rridu nagħmlu differenza bejn anti-Ġudaiżmu u anti-Semitiżmu. Dan tal-aħħar jirreferi għall-ostilità fondamentali u sistematika kontra l-Lhud li jirrifletti, attitudnijiet, kliem jew azzjonijiet ta' mibegħda kontra l-poplu Lhudi. L-anti-Semitiżmu huwa pjuttost fenominu modern, addatat aktar biex bih niddeskrivu l-qawwa ta' ċerti ideat razzjali li laħqu l-quċċata tagħhom fin-Nażiżmu.[6]

L-Awturi Tat-Testment Il-Ġdid

L-akkuża ta' anti-Ġudaiżmu saret b'mod qawwi kontra l-awtur tal-Evanġelju skont San Luqa u l-Atti tal-Appostli. Lejn il-bidu tas-Seklu 20, Adolf Harnack isejjaħ il-ktieb tal-Atti tal-Appostli bħala l-ewwel

fażi fl-iżvilupp ta' Anti-Semitiżmu fl-ewwel żminijiet tal-Kristjaneżmu.[7] Norman Beck, jiddiskrivi l-Atti tal-Appostli bħala l-aktar dokument fit-Testment il-Ġdid li jesprimi sentimenti ta' anti-Ġudaiżmu.[8]

Meta niġu għall-Evanġelju skont Sant Mattew biżżejjed jekk nirreferu għal Mt 27, 25 fejn naqraw li "il-poplu kollu qabeż u qal: 'Demmu fuqna u fuq uliedna!'" Matul is-sekli, din is-sentenza ntużat bħala waħda mill-akbar skużi biex ġew iġġustifikati tant attakki kontra l-Lhud meta dawn ġew akkużati li 'qatlu lil Kristu/Alla.'[9]

Fil-każ tal-Evanġelju skont San Ġwann, imbagħad, huwa aktar faċli biex naraw kif f'dan l-Evanġelju, il-Lhud jiġu ppreżentati bħala persuni ostili għal Ġesù. Biżżejjed ngħidu li l-kelma "Lhud" f'dan l-Evanġelju tissemma madwar 70 darba f'kuntrast mal-Evanġelji Sinottiċi fejn din l-istess kelma ma tissemmiex aktar minn 7 darbiet.[10] Wieħed mill-aktar testi ħorox f'dan l-Evanġelju huwa dak li nsibu fi Ġw 8,44 meta naqraw kif Ġesù jgħid lil-Lhud: "Intom ġejjin minn missierkom, li hu x-xitan, u x-xewqat ta' missierkom tridu tagħmlu." Dan it-test tant hu qawwi, li ma daħalx jagħmel parti mil-Lezzjonarju tal-Quddiesa hekk kif inhu rivedut illum.

Fi żmien meta nkiteb il-Ktieb tal-Apokalissi, l-istituzzjoni ewlenija tal-Ġudaiżmu li salvat wara l-qerda tat-Tempju, hija msejħa bħala "sinagoga tax-Xitan" (Apok 2, 9; ara wkoll 3, 9).[11]

Akkużi Kontra L-Evanġelisti

Il-qawwa ta' lingwaġġ bħal dan li sawwab attitudnijiet u azzjonijiet ostili u destruttivi kontra l-Lhud mhuwiex wieħed minsi. Bosta studjuzi Lhud iżommu li t-Testment il-Ġdid serva bħala l-aktar trattat anti-Semitiku perikoluż matul l-istorja ta' dawn l-aħħar elfejn sena. Dawn l-istess studjużi Lhud ikomplu li l-akkużi ħorox

kontra l-Fariżej u l-Lhud li nsibu fl-Evanġelju vvalenaw il-qlub u l-imħuħ ta' miljuni ta' nsara matul dan iż-żmien kollu.[12] R. R. Reuther, per eżempju, fl-istudju kontroversjali tagħha dwar l-għeruq teoloġiċi tal-Anti-Semitiżmu, tgħid li partijiet mit-Testment il-Ġdid kienu intenzjonati mill-awturi tagħhom biex idawru l-Insara kontra l-Lhud. Hija għalhekk tistaqsi: "Huwa possibbli tgħid 'Ġesù hu l-Messija,' mingħajr ma b'mod impliċitu jew espliċitu ma tgħidx fl-istess ħin, 'u l-Lhud huma misthutin'?"[13]

Quddiem akkużi bħal dawn kontra l-istess testi bibliċi, irridu nqisu l-kuntest storiku li fih inkiteb it-Testment il-Ġdid. Dan ifisser li parti importanti mix-xogħol tal-istudjużi tal-Iskrittura huwa li jibqgħu jistaqsu lil min kienu qed jiktbu l-Evanġelisti u x'kienu ċ-ċirkustanzi li wassluhom sabiex jiktbu dak li kitbu? Huwa biss meta nippruvaw inwieġbu għal mistoqsijiet bħal dawn li nibdew nifhmu l-mod kif l-Evanġelji u testi oħra tat-Testment il-Ġdid, jitkellmu fuq il-Lhud u l-mexxejja spiritwali tagħhom.

Filwaqt li ngħidu dan, tajjeb ukoll li nfakkru li l-Evanġelji nkitbu fi żmien meta l-ewlenin komunitajiet tal-Insara kienu qed jisseparaw minn mal-Lhud wara bosta kwistjonijiet li qamu speċjalment fuq l-identità ta' Ġesù bħala l-Iben ta' Alla. L-Evanġelista San Ġwann jagħtina ħjiel li din is-separazzjoni kienet qed tissarraf f'persekuzzjoni kontra l-istess insara. Hekk, per eżempju, nistgħu nikkonkludu minn testi bħal Ġw 9, 22 meta fl-episodju tal-miraklu tar-raġel imwieled għama, naqraw: "Il-ġenituri tiegħu wieġbu hekk għaliex beżgħu mil-Lhud, għax il-Lhud kienu ġa ftiehmu bejniethom li jekk xi ħadd jistqarr li Ġesù hu l-Messija, jiġi mkeċċi 'l barra mis-sinagoga" (ara wkoll Ġw 12, 42).[14]

Hekk ukoll fl-aħħar ċena, f'test li hu mqiegħed fuq fomm Ġesù bħala profezija jindika xi ħaġa li faċilment kienet diġà qed isseħħ: "Ikeċċukom 'il barra mis-sinagogi, mhux biss, imma tasal is-siegħa meta min joqtolkom jaħseb li jkun qiegħed jagħti qima lil Alla" (Ġw 16, 2).[15]

L-Isfond Storiku

Meta nqisu dan kollu, joħroġ aktar ċar kif l-Evanġelisti riedu juru kif il-falliment tal-poplu ta' Iżrael li jwieġeb għal dak li Alla wettaq permezz ta' Ibnu Ġesù jirrifletti bosta mill-fallimenti ta' Iżrael li naqraw fuqhom fit-Testment

il-Qadim. Iżda din id-darba hemm dimensjoni akbar f'dan il-*pattern* ta' falliment. Iżrael issa kien ċaħad lill-Messija stess u mhux sempliċiment il-profeti ta' Alla. Minħabba f'hekk, Iżrael kien tilef il-post privileġġat li kellu bħala l-poplu l-magħżul ta' Alla. Għalhekk, issa kienet il-Knisja li qed tgawdi minn dan il-post.[16]

Iżda l-fatt li Iżrael kien tilef dan il-post speċjali bħala l-poplu ta' Alla ma jfissirx li l-Lhud, individwalment jew bħala komunità, ġew imċaħda mis-salvazzjoni. Dawn ukoll setgħu jikkonvertu billi jemmnu li Ġesù hu l-Messija u b'hekk jidħlu jagħmlu parti mill-Knisja, il-poplu l-ġdid ta' Alla.

Konklużjoni

Li naslu biex nakkużaw l-Evanġelisti b'anti-Semitiżmu nkunu qed ngħaddu verdett aħrax. B'danakollu, jekk nippruvaw naqilgħu l-Evanġelji barra mill-kuntest storiku li fihom inkitbu, allura iva, faċilment naslu biex ninterpretaw l-Evanġelju fuq din in-nota negattiva. Jekk jiġri hekk, iżda, inkunu qed nitilfu l-għan li għalih inkitbu l-Evanġelji. L-Evanġelji mhumiex kitbiet kontra l-Lhud, iżda kitbiet għall-Knisja, sabiex bihom il-Knisja titgħallem mill-eżempju ta' Iżrael. Aktar minn hekk, il-konvinzjonijiet teoloġiċi tal-Evanġelisti dwar il-falliment tal-parti l-kbira tal-poplu ta' Iżrael li ma weġbux għall-Iben ta' Alla mhumiex frott ta' xi mibegħda personali jew ta' xi tpattija. Dan għaliex l-Evanġelji jħabbru messaġġ ta' mħabba mqar lejn l-għedewwa.

Meta wieħed jibda jqalleb l-Evanġelji jsib fihom bosta noti ħorox kontra l-Lhud u l-mexxejja spiritwali tagħhom, noti li faċilment jaqgħu taħt il-kategorija ta' Anti-Ġudaiżmu, fis-sens kif ippruvajna nispjegawh f'dan l-artiklu. Imma mqar dawn in-noti irridu nitgħallmu naqrawhom u ninterpretawhom fil-kuntest storiku li fih inkitbu l-Evanġelji, fi żmien meta l-ewwel komunitajiet insara kienu qed jinfirdu minn mal-Lhud.

---

1 Għal pożizzjonijiet differenti tal-istudjużi dwar dan il-punt, ara l-istudju ta' Miriam S. Taylor, *Anti-Judaism and Early Christian Identity: A Critique of the Scholarly Consensus,* Leiden 1995.

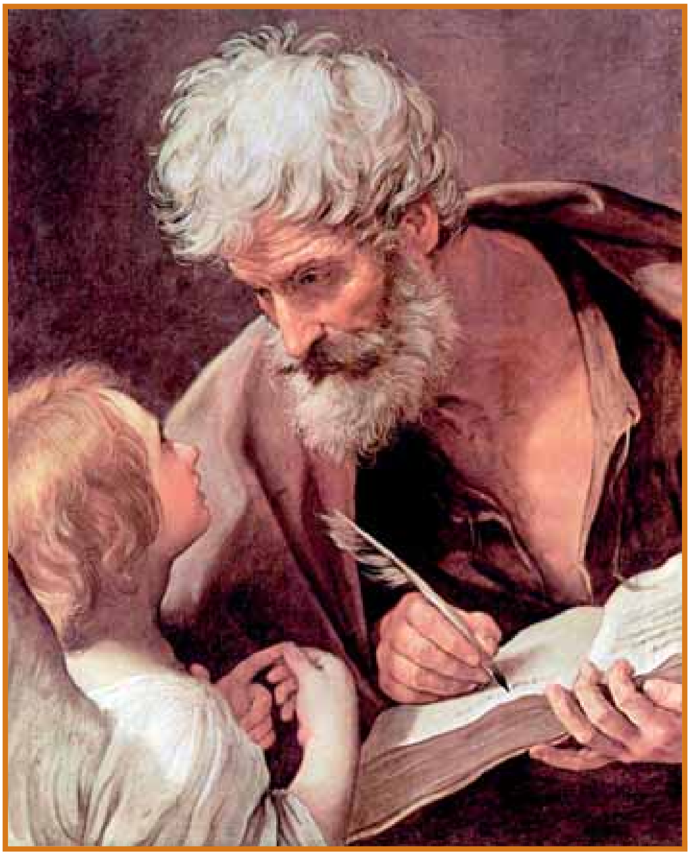

2 Għal aktar dettalji fuq il-Ġudaiżmu tal-Ewwel Seklu, ara, Giorgio Jossa, *Giudei o cristiani?* Brescia 2004.

3 Fuq il-lingwaġġ użat mill-Komunità ta' Qumran kontra settet Lhud oħra, ara, J. H. Charlesworth, *The Dead Sea Scrolls and the Gospel According to John,* in *Exploring the Gospel of John. In Honor of D. Moody Smith,* edited by R. A. Culpepper – C. C. Black, Louisville-Kentucky 1996, 65-97.

4 Dwar dan il-punt ara, J. Koenig, *Jews and Christians in Dialogue,* Philadelphia 1979, 13-14. Ara wkoll M. C. Callaway, *A Hammer That Breaks Rock in Pieces: Prophetic Critique in the Hebrew Bible,* in *Anti-Semitism and Early Christianity,* Minneapolis 1993, 21-38.

5 Dwar din id-definizzjoni, ara, Amy-Jill Levine, *The Misunderstood Jew: The Church and the Scandal of the Jewish Jesus,* New York 2006, 87-118.

6 Għal aktar tagħrif fuq dan il-punt, ara, A. T. Davies, *Anti-Semitism and the Christian Mind: The Crisis of Conscience After Auschwitz,* New York 1969.

7 Ara J. T. Sanders, *The Jews in Luke-Acts,* London 1987.

8 Ara Norman Beck, *Mature Christianity, The Recognition and Repudiation of the Anti-Jewish Polemic of the New Testament,* London 1985, 270.

9 Għal aktar dettalji fuq il-mod kif l-Evanġelju skont San Mattew intuża fil-ġlieda tal-Anti-Semistism, ara, J. Nolland, *The Gospel of Matthew and Anti-Semitism,* in *Built Upon the Rock. Studies in the Gospel of Mattew,* edited by D. M. Gurtner – J. Nolland, Grand Rapids/MI 2008, 154-169.

10 Għal studju tajjeb fuq il-Lhud fl-Evanġelju skont San Ġwann, ara, *Anti-Judaism and the Fourth Gospel,* edited by R. Bieringer – D.Pollefeyt –F.V-Vanneuville, Louisville 2001. Ara wkoll J. Beutler, *Judaism and the Jews in the Gospel of John* (= Subsidia Biblica 30), Rome 2006.

11 Fuq l-interpretazzjoni ta' dan it-test, ara, P. Borgen, *Polemic in the Book of Revelation,* in *Anti-Semitism and Early Christiantiy. Issues of Polemic and Faith,* edited by C. A. Evans – D. A. Hagner, Minneapolis 1993, 199-214.

12 Dwar din il-konklużjoni ara per eżempju, S. Sandmel, *Anti-Semitism in the New Testament?* Philadelphia 1978, 144.

13 R. R. Reuther, *The Faith and Fratricide Discussion: Old Problems and New Dimensions*, in *Antisemitism and the Foundations of Christianity,* edited by A. T. Davies, New York 1979, 246.

14 Fuq dan l-argument ara, J. L. Martyn, *History and Theology in the Fourth Gospel,* New York [2]1979. Ara wkoll R. E. Brown, *The Community of the Beloved Disciple: The Life, Loves, and Hates of an Individual Church in New Testament Times,* New York – London 1979.

15 Ara l-istudju ta' C. G. Lingad, *The Problems of Jewish Christians in the Johannine Community* (= Tesi Gregoriana Serie Teologia 73), Rome 2001.

16 Dan il-punt jinħass l-aktar fl-Evanġelju skont San Mattew. Ara l-istudju tajjeb ta' G. N. Stanton, *A Gospel for a New People: Studies in Matthew,* Edinburgh 1992.